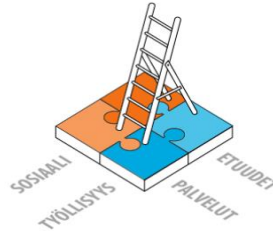
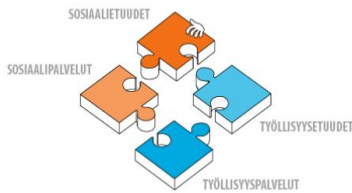

Esteistä ratkaisuihin:

Työllisyys- ja sosiaalipalvelut sekä -etuudet toimimaan yhdessä

Esteet-istunto 22.11. 2018

tausta-aineiston koonti

Sosiaaliturvan uudistusta valmisteleavan Toimi-hankkeen työssä on toistuvasti noussut esiin kysymyksiä sosiaali- ja työllisyyspalvelujen ja -etuuksien yhteen toimivuudesta. Näihin kysymyksiin haetaan ratkaisuja kaksivaiheisessa Esteistä ratkaisuihin -prosessissa, jonka puheenjohtajina toimivat kansanedustajat Tarja Filatov ja Arto Satonen.

Ensimmäisessä istunnossa 'Esteet' käytännön toimijat eri näkökulmista tuovat käsiteltäväksi havaitsemiaan esteitä. Tässä koosteessa on tilaisuuden tausta-aineisto.

Mitä esteitä sosiaali- ja työllisyyspalvelujen ja -etuuksien rajamaastoissa kohdataan?

Kuntouttava työtoiminnan näkökulma <i>Anne Valppu-Vanhainen, Johtaja, Avotyötoiminta, Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimi</i>	s. 2
Pitkäaikaistyöttömän polku ja ongelmat sosiaaliturvajärjestelmässä <i>Tuija Pohjola, Lintulammen asukasyhdistys, Kaupunginvaltuusto, Oulu</i>	s. 4
Välityömarkkinatoimijan näkökulma <i>Kimmo Kumlander, toimitusjohtaja, Silta-Valmennusyhdistys ry</i>	s. 6
Monialaisen työn näkökulma <i>Mervi Rantanen, psykologi, TYP Vantaa Tuetun työllistymisen palvelut</i>	s. 7
Kaupungin näkökulma – yhteensovittamisen haaste <i>Ilkka Haahtela, maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikkö, Helsingin kaupunki</i>	s. 9
Nuorten syrjäytymisen estäminen <i>Janne Rantala, toiminnanjohtaja, Rauman seudun katulähetys</i>	s. 13
Tampereen työllisyyskokeilu <i>Regina Saari, ohjelmajohtaja, Tampereen kaupunki</i>	s. 15

Kuntouttava työtoiminta, Helsingin kaupunki	
Lisätietoa	Anne Valppu-Vanhainen , (09) 31032502 anne.valppu-vanhainen@hel.fi
Toiminnan kuvaus	Aikuissosiaalityöhön paikantuva sosiaalihuoltolain (L1301/2014 3:17§) mukainen sosiaalinen kuntoutus ja kuntouttava työtoiminta (L189/2001). Pitkäaikaistyöttömät, osatyökykyiset ja muut vaikeassa työmarkkina-asemassa olevat työelämästä ja koulutuksesta syrjäytyneet tai syrjäytymisvaarassa olevat henkilöt.
Ratkaistavia kysymyksiä	Sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnan yhteensovittamisen pulmat ja esteet, joista keskeisin on sosiaalisen kuntoutuksen aikaisen etuuden puuttuminen. Sosiaalihuoltolaissa säädetään sosiaalisesta kuntoutuksesta seuraavaa: Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi. Sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluu: 1) sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen; 2) kuntoutusneuvonta ja -ohjaus sekä tarvittaessa kuntoutuspalvelujen yhteensovittaminen; 3) valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan; 4) ryhmätoiminta ja tuki sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin; 5) muut tarvittavat sosiaalista kuntoutumista edistävät toimenpiteet. Nuorten sosiaalisella kuntoutuksella tuetaan nuorten sijoittumista työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaan sekä ehkäistään näiden keskeyttämistä. Kuntouttavan työtoiminta-lain mukaan työttömyyden taustalla vaikuttavat syyt tulee selvittää, ja tarjota todetun tarpeen mukaisesti sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluita. Laajasti ajateltuna niillä vahvistetaan henkilön mahdollisuuksia siirtyä kuntouduttuaan työllistymistä edistäviin palveluihin. Em. lakien tosiasiallinen marssijärjestys on useimmiten niin, että sosiaalinen kuntoutus edeltää kuntouttavaa työtoimintaa. Sosiaalinen kuntoutus on suunnattu heille, joiden toimintakyky on heikko ja tilanne sellaisenaan tai siihen jatkuneena on jatkunut pitkään. Henkilö on eristäytynyt pitkäksi aikaa kotiin, häneltä puuttuu toimivat ihmissuhteet, työttömyys on aiheuttanut syvenevän vähävaraishuolteen. Hän tarvitsee paljon ulkopuolista apua, mutta ei pysty itse sitä itselleen järjestämään tai ei ole voimia sitoutua palveluun. Tilanteessa ei välttämättä ole sairaudesta kyse, vaan syrjäyttämistä voi aiheuttaa kielitaidon puute tai alentunut toimintakyky. Sosiaaliseen kuntoutukseen ei ole laissa sidottua etuutta. Se vaikeuttaa ja aiheuttaa sekä työttömyyden pitkittymistä, että kuntoutuksen aloittamista riittävän ajoissa. Aikuisen on vaikea sitoutua tai lähteä kokeilemaan selviytyisikö hän ja auttaisiko sosiaalinen kuntoutus, esim. päihdekuntoutus, neuropsykologinen kuntoutus, yksilömuotoinen tai ryhmämuotoinen kuntoutus juuri hänen tilanteessaan ja millä aikavälillä, ellei hänellä ole varmuutta etuudesta, jonka varassa elää arkeaan. On kohtuutonta vaatia kaikin puolin vaikeassa elämäntilanteessa olevaa ihmistä

	<p>ottamaan riskiä siitä, että hän voi joutua pitkäksi aikaa ilman säännöllisiä tuloja, jotka hänen tapauksessa ovat jokin sosiaalietuuden muoto eli työttömyysturva ja sitä täydentävä toimeentulotuki. Sekä henkilö itse kuin myös ammattilaiset tunnistavat sen tosiasian, että henkilö ei ole riittävän hyväkuntoinen hankkimaan tulonsa palkkatyöllä.</p> <p>Sosiaaliseen kuntoutukseen ei ole myöskään säädetty sen kestoista. Se on sinänsä hyvä periaate mutta ongelmia tulee siinä vaiheessa, kun työttömyyden vuoksi syntyy aktivointiehto ja tehdään aktivointisuunnitelma. Siihen epämääräiseksi kestoista ja sisällöltään jäävän sosiaalisen kuntoutuksen kirjaaminen on vaikeaa niin, että se synnyttäisi oikeuden työttömyysturvaan toistaiseksi. Toimeentulotukilaki taas edellyttää työttömyyden vuoksi ensisijaiselle etuudelle siirtymistä tuen leikkaamisen uhalla. Tätä riskiä eivät sosiaalivirastot eikä työtön voi ottaa, sillä jokin etuus sosiaalisen kuntoutuksen aikanakin tulee olla.</p> <p>Selkeimmissä tapauksissa voidaan hakea ja myöntää kuntoutustukea mutta sen yhteensovittaminen joustavasti työttömyysetuuteen ei käytännössä toimi. Kun työtön henkilö siirtyy etuudelta toiselle, ei työttömyysturvalta kuntoutustuelle siirtyminen niinkään vaaranna sosiaalisen tai muun kuntoutuksen piirissä olevan asiakkaan kuntoutustoimenpiteitä. Sen sijaan siirryttäessä takaisin työttömyysturvan piiriin aktivointisuunnittelu syrjäyttää sosiaalisen kuntoutuksen työvoimatoimenpiteeksi riittämättömänä työmarkkinoille aktiivisena palveluna tai palvelukokonaisuutena.</p> <p>On selvää, että sosiaalisen kuntoutuksen epäselvyydet ja etuuden puuttuminen lisää kuntouttavan työtoiminnan käyttöä ja etenkin sen oikea-aikaista käyttöä, jolloin eteneminen työllistymistä edistäviin palveluihin ja työmarkkinoille ei ole vielä ajankohtaista. Näin ollen työtoiminnan todetaan olevan tehotonta ja kallista.</p>
--	--

Lintulammen asukasyhdistys ry	
Lisätietoa	Tuija Pohjola, Lintulammen asukasyhdistys ry:n puheenjohtaja tuija.pohjola@ouka.fi puh: 0503059937
Verkko-osoite	<i>Lintulampi.net</i>
Toiminnan kuvaus 1	Järjestöjen mahdollisuus rakentaa työllistymispolkuja pitkäaikaistyöttömille. Järjestöt voivat matalalla kynnyksellä poluttaa vaikeasti työllistettävät monipalveluja tarvitsevat pitkäaikaistyöttömät sekä vajaakuntoiset. Järjestöjen palkkatuen saamisen ehtoja on heikennetty esim. 100 % tuki 65% työaikaan on rajattu. Osatyökykyiset esimerkiksi vammaiset työttömät eivät ole oikeutettuja edellä olevaan tukeen vaan saavat 50% palkkatuen ensimmäisenä vuonna ja 30 % toisena vuonna. Järjestöjen palkkatuen määrää ja ehtoja on heikennetty perusteluna, että niillä ei ole vaikuttavuutta pysyviin työsuhteisiin. Eväitä elämään hankkeessa tavoitetuista(73,5%) palkkatuella olleista 78,6% sijoittui töihin 21,4% lähti opiskelemaan 0% oli työttömänä palkkatukijakson päätyttyä
Ratkaistavia kysymyksiä 1	<ul style="list-style-type: none">• <i>Voisiko järjestöjen palkkatuen rajaukset (3000/vuonna 2018) poistaa ja laatia vaikuttavuuskriteerit?</i>• <i>Voisiko vammaisille ja vajaakuntoisille mahdollistaa korotetun palkkatuen?</i>

Lintulammen asukasyhdistys ry	
Lisätietoa	Tuija Pohjola, Lintulammen asukasyhdistys ry:n puheenjohtaja tuija.pohjola@ouka.fi puh: 0503059937
Verkko-osoite	Lintulampi.net
Toiminnan kuvaus 2	Työvoimapolitiisella projektituella etsitään työllisyyspolkuja pitkäaikaistyöttömille ja tutkintoa vailla oleville työttömille nuorille. Hankkeissa on vuodesta 1999 saanut ammatillisen tutkinnon yli 500 henkilöä. esimerkkinä jatkosijoittumisesta Eväitä elämään hankkeessa oppisopimuksessa olleista tavoitetuista henkilöistä(73,5%) 67 % oli sijoittunut töihin 21 % oli sijoittunut opiskelemaan 9,5 % työttömänä 2,5 % sairauslomalla
Ratkaistavia kysymyksiä 2	<ul style="list-style-type: none">• <i>Työvoimapolitiiset projektituet ovat loppumassa, jos kasvupalvelulaki toteutuu, mitä tilalle?</i>• <i>TEM kieltäytynyt oppisopimuspaikkojen laittamisen mol-sivustolle, jos niihin kytketään palkkatuki.</i>• <i>Palveluohjauksessa ongelmia. Ei saada kohtaamaan auki olevia työpaikkoja ja alasta kiinnostuneita työttömiä työnhakijoita? Johtuuko osin siitä, että palvelut ovat nykyään verkoissa?</i>• <i>Palkkatuen ehdot liian tiukat. Olisiko mahdollista myöntää palveluita/palkkatukea yksilöllisen tilanteen mukaan, jossa mahdollistettaisiin joustavammin ammatillisen tutkinnon hankkiminen oppisopimustyösuhteessa.</i>• <i>Työmarkkinoilta syrjäytymisen suurimpana syynä on koulutuksen puute. Tuettu oppisopimus mahdollistaa monille syrjäytymisvaarassa oleville nuorille ammatillisen tutkinnon suorittamisen.</i>

Silta-Valmennusyhdistys ry	
Lisätietoa	Kimmo Kumlander , kimmo.kumlander@siltavalmennus.fi , 050 529 9675
Verkko-osoite	www.siltavalmennus.fi
Toiminnan kuvaus	Kohderyhmänä koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevat, työttömät, vangit, rikostaustaiset sekä päihdeongelmaiset. Tarjoamme ja tutkimme kohderyhmälle tarjottavia kuntoutus-, koulutus- ja työllisyyspalveluja, asunnottomuuden ennaltaehkäisyn ja korjaamisen palveluja, neuvontaa erilaisissa osallisuuteen liittyvissä kysymyksissä, nuorten yhteiskuntaan kiinnittymisen palveluita sekä muodollista (perusaste ja ammatillinen) ja epämuodollista (perustaidot opintoihin ja työelämään) koulutusta epämuodollisissa oppimisympäristöissä. Välityömarkkina-työmuodoista käytössä käytännössä kaikki muu kuin avotyö. Työntekijöitä n. 100, vuosittain palvelujen piirissä n. 1400.
Ratkaistavia kysymyksiä	<p>Yksi yhtenäinen kuntoutumisprosessi kestää monessa tilanteessa (esim. päihdeongelmaisenä asunnottomaksi vapautuva kouluttamaton vanki, joita asiakasryhmässämme on vuosittain toistasataa) useita vuosia, vaikka kuntoutumisprosessiin pystyykin nykyään integroimaan yhtäaikaisesti yhteiskunnan näkökulmasta useita eri prosesseja (esim. päihdekuntoutus, toimintakyvyn edistäminen ja ammatilliset opinnot).</p> <p>Usein yhtenäiseen prosessiin kuuluu vaiheita, joihin osallistumiseen liittyy perustoimeentuloon liittyviä rajoituksia. Tämä ohjaa usein ihmisiä valitsemaan tilanteensa kannalta epätarkoituksenmukaisia toimintamuotoja oman ja perheen toimeentulon varmistamiseksi. Esim. osa koulutuksesta on rajattu siten, että kaikkein vaikeimmassa asemassa olevakaan ei voi siihen osallistua toimeentulon merkittävästi heikkenemättä.</p> <p>Kohderyhmällä on hyvin usein merkittäviä talousongelmia (toteuttajan kohderyhmästä yli 2/3:lla), joista osa virallisen järjestelmän sisällä, osa usein ulkopuolella. Varsinkin velkaongelmissa olevien osalta prosessin loppupäässä on vielä viimeinen lukittu portti -> työllistyminen avoimille työmarkkinoille tarkoittaisi monen osalta lähes varmasti käytettävissä olevan rahamäärän tosiasiallista vähenemistä pysyvästi. Koska ei ole olemassa järjestelmää, jolla edes varman tiedossa olevan ja hahmotettavissa olevan ajanjakson jälkeen (ilman uutta velkaantumistakaan) tilanne korjaantuu, motivaation löytäminen työllistymiseen avoimille työmarkkinoille on vaikeaa. Tämä jättää todella merkittävän määrän työkykyisiä ja -haluisia ihmisiä pysyvästi välityömarkkinoiden sisälle toistuvaan sykliin.</p>

Uudenmaan TE-toimisto, TYP Vantaa	
Lisätietoa	Uudenmaan TE-toimisto, TYP Vantaa, Mervi Rantanen , 0295040660, mervi.rantanen@te-toimisto.fi
Verkko-osoite	http://toimistot.te-palvelut.fi/vantaa-tikkurila
Toiminnan kuvaus	<p>Työllistymistä edistävällä monialaisella yhteispalvelulla (TYP) tarkoitetaan yhteistoimintamallia, jossa työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja Kansaneläkelaitos yhdessä arvioivat työttömien palvelutarpeet, suunnittelevat työttömien työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelukokonaisuudet sekä vastaavat työttömien työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta.</p> <p>Monialaisen yhteispalvelun tavoitteena on edistää työttömien työllistymistä tarjoamalla heille heidän palvelutarpeensa mukaisia julkisia työvoimapalveluja sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja.</p> <p>Lain mukaan Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu päättyy, kun työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen yhteisen arvion mukaan työttömällä ei ole enää monialaisen yhteispalvelun tarvetta.</p>
Ratkaistavia kysymyksiä	<p>Työnhakijoina TYPin palveluissa on runsaasti henkilöitä, jotka eivät ole käytännössä työkykyisiä. Heidän palvelutarpeensa ja työllistymisen esteet pystytään kartoittamaan monialaisessa palvelussa hyvin, mutta tarvittavia palveluita ei ole tarjolla ja heillä ei ole käytännössä mahdollisuutta siirtyä oikean etuuden piiriin. Tilanne on asiakkaiden kannalta erittäin haastava, koska he tarvitsisivat syvennettyjä sosiaali-, terveys tai päihdepalveluita, tai näiden yhdistelmiä. Näitä palveluita on kuitenkin aivan liian vähän tarjolla.</p> <p>Asiakkailla ei ole käytännössä mahdollisuutta siirtyä pois työttömyysetuudelta. Asiakas pysyy TYPin asiakkuudessa (tai palautetaan TE-toimistoon) ja hänen kanssaan laaditaan monialainen työllistymissuunnitelma kerran kolmessa kuukaudessa.</p> <p>Esimerkkejä asiakkaista:</p> <ul style="list-style-type: none">• Asiakas on kokeillut useampaan otteeseen kuntouttavaa työtoimintaa minimimäärällä 1-2kert/vko 4h/päivä, johon hän ei kykene.• Henkilöt, jotka eivät täytä tämän päivän työelämän vaatimuksia.• Henkilöt, joilla on vakava päihdeongelma.• Korvaushoidossa olevat, jolla on oheiskäyttöä.• Asiakkaat, joilla on niin vaikeita mielenterveysongelmia, etteivät he kykene sitoutumaan edes käynteihin TYPissä.• Henkilöt, joilla on käynnissä pitkät terveystilan tutkimukset.• Maahanmuuttajat, joilla kielitaito ei riitä työllistymiseen tai opiskeluun, ammattitaitoa ei ole ja kotoutumiseen liittyvät palvelut on jo käytetty.• Henkilöt, joiden sairauspäiväraha / eläke on hylätty.

- Henkilöt, joille on maksettu sairauspäivärahaa 300 pv.

Löytyisikö näille henkilöille osuvampia palveluita, joissa olisi riittävästi tukea tarjolla? Etuusjärjestelmää tulisi myös muokata siten, että näissä tapauksissa asiakkailla olisi mahdollisuus olla toimeentulotuella ilman velvollisuutta ilmoittautua työnhakijoiksi, siihen asti, kunnes heidän tilanteensa paranee työllistymisen suhteen. Tämä selkeyttäisi varmasti näiden asiakkaiden elämää, vähentäisi byrokratiaa ja vapauttaisi resursseja oikeisiin palveluihin.

Helsingin kaupungin työllisyyspalvelut	
Lisätietoa	Ilkka Haahtela , 0401259887, ilkka.haahtela@hel.fi
Verkko-osoite	https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/yritykset/tyollisyys/ https://www.hel.fi/stadin-osaamiskeskus/fi
Toiminnan kuvaus	<p>Helsingin kaupungin työllisyyspalvelut: Monialainen palvelukokonaisuus työttömille työnhakijoille, jotka tarvitsevat neuvontaa ja ohjausta työhön tai koulutukseen pääsyssä. Työllisyyspalveluiden kokonaisuudessa ovat edustettuina kaupungin sisäisinä toimijoina elinkeino-osasto, kasvatus ja koulutus, sosiaali- ja terveystoimi, kulttuuri ja vapaa-aika sekä ulkoisista sidosryhmistä TE-toimisto, Kela sekä erilaiset järjestötoimijat. Palvelukokonaisuus käsittää yli ja alle 30-vuotiaille eriytetyt TYP-palvelut, sekä alle 30-vuotiaille suunnatun kynnyksettömän Ohjaamo-toiminnan sekä uraohjauspalvelut.</p> <p>Stadin osaamiskeskus: Stadin osaamiskeskus yhdistää koulutuksen, opiskeluvalmiuksien tuen sekä työllistymisen palvelut helsinkiläisille aikuisille maahanmuuttajille tarjoten mm. osaamisen alkukartoituksen, työelämävalmennuksen sekä integroidun kieli- ja ammatillisen opetuksen palveluita.</p>
Ratkaistavia kysymyksiä 1	<p><i>Suomessa tutkintonsa suorittaneiden kv-opiskelijoiden työllistyvyys ja heidän saamiensa työllisyyspalveluain vähäisyys</i></p> <p>Kv-osaajien työllistettävyyttä heikentää usein se, että heidän työkielensä on englanti, mikä monilla työnantajilla rajoittaa mahdollisten työtehtävien kirjoa ja aiheuttaa työnantajan näkökulmasta ainakin määräajaksi työntekijän tuottavuuden aleneman, mikäli samassa organisaatiossa on aiemmin edellytetty sujuvaa suomen/ruotsin kielen osaamista ja työtehtävien organisointi on sovitettu tämän oletuksen varaan.</p> <p>Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta periaatteessa mahdollistaa palkkatuen maksamisen EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta tuleville vastavalmistuneille korkeakouluopiskelijoille, joille on myönnetty oleskelulupa tutkinnon suorittamisen jälkeistä työnhakua varten, joskaan työmarkkinatukeen ei ole oikeutta (Laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella 10§). Mahdollisuutta kuitenkin hyödynnetään vähän eivätkä työnhakuluvan haltijat välttämättä tiedä ilmoittautua työttömiksi työnhakijoiksi TE-toimistoon, mitä vähäiset englanninkieliset asiointimahdollisuudet entisestään rajoittavat. Ottaen huomioon hallitusohjelman sekä suurten kaupunkien painopisteet kansainvälisten osaajien houkuttelusta, talouden kansainvälistymisen sekä kilpailukyvyn edistämisestä olisi perusteltua kohdentaa palkkatukimahdollisuuksia myös Suomessa korkeakoulutuksen hankkineille vastavalmistuneille kolmansien valtioiden kansalaisille. Tätä puoltaa myös se, että Suomessa pääasiassa julkisin varoin tuotettu osaaminen valuu muualle, mikäli kv-osaajat eivät täällä pääse kiinni työmarkkinoille osaamistaan vastaavasti.</p>

Helsingin kaupungin työllisyyspalvelut	
Lisätietoa	Ilkka Haahtela , 0401259887, ilkka.haahtela@hel.fi
Verkko-osoite	https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/yritykset/tyollisyys/ https://www.hel.fi/stadin-osaamiskeskus/fi
Toiminnan kuvaus	<p>Helsingin kaupungin työllisyyspalvelut: Monialainen palvelukokonaisuus työttömille työnhakijoille, jotka tarvitsevat neuvontaa ja ohjausta työhön tai koulutukseen pääsyssä. Työllisyyspalveluiden kokonaisuudessa ovat edustettuina kaupungin sisäisinä toimijoina elinkeino-osasto, kasvatus ja koulutus, sosiaali- ja terveystoimi, kulttuuri ja vapaa-aika sekä ulkoisista sidosryhmistä TE-toimisto, Kela sekä erilaiset järjestötoimijat. Palvelukokonaisuus käsittää yli ja alle 30-vuotiaille eriytetyt TYP-palvelut, sekä alle 30-vuotiaille suunnatun kynnyksettömän Ohjaamo-toiminnan sekä uraohjauspalvelut.</p> <p>Stadin osaamiskeskus: Stadin osaamiskeskus yhdistää koulutuksen, opiskelunvalmiuksien tuen sekä työllistymisen palvelut helsinkiläisille aikuisille maahanmuuttajille tarjoten mm. osaamisen alkukartoituksen, työelämävalmennuksen sekä integroidun kieli- ja ammatillisen opetuksen palveluita.</p>
Ratkaistavia kysymyksiä 2	<p>Kuntouttavan työtoiminnan liikkakannustavuus Asiakkaalle esimerkiksi TYP-palvelussa on taloudellisesti selvästi edullisempaa osallistua kuntouttavaan työtoimintaan kuin esimerkiksi koulutukseen tai työkokeiluun, vaikka jälkimmäisiinkin riittäisi voimavaroja ja toimintakykyä. Työttömyysetuudella, kulukorvauksella ja matkakulujen korvauksella tuettu kuntouttava työtoiminta on huomattavasti edullisempi vaihtoehto kuin opiskelu (joko opintotuki tai työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen) tai työkokeilu (ei erillistä matkakulujen korvausta kulukorvauksen lisäksi, matkalippu voi olla suuri menoerä). Tämä on omiaan synnyttämään taloudellisen kannusteen hakeutua kuntouttaviin palveluihin, vaikka henkilölle soveltuisivat myös nopeammin työhön ja koulutukseen johtavat reitit.</p>
Ratkaistavia kysymyksiä 3	<p>Määräaikaisen tai osa-aikaisen työn vastaanottaminen usein kannattamatonta henkilölle, jonka toimeentulo muodostuu työmarkkinatuesta, asumistuesta ja toimeentulotuesta</p> <p>Helsingissä on tyypillistä, että yksin asuvalle työttömälle työnhakijalle maksetaan asumiskulujen kalleuden vuoksi myös jonkin verran toimeentulotukea muiden tukimuotojen ohella. Viimesijaisena etuutena toimeentulotuesta ei ole vastaavaa suojaosaa kuin työmarkkinatuessa tai asumistuessa, jolloin matalapalkkaisen tai tilapäisen työn vastaanottaminen ei usein ole kannattavaa. Eri etuuksien kokoaminen on myös usein siinä määrin työlästä, että työnhakija ei halua tarttua lyhyisiin työsuhteisiin siinä pelossa, että oman toimeentulon järjestäminen on vaikeaa työsuhteen aikanaan päätyttyä.</p>

Helsingin kaupungin työllisyyspalvelut	
Lisätietoa	Ilkka Haahtela , 0401259887, ilkka.haahtela@hel.fi
Verkko-osoite	https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/yritykset/tyollisyys/ https://www.hel.fi/stadin-osaamiskeskus/fi
Toiminnan kuvaus	<p>Helsingin kaupungin työllisyyspalvelut: Monialainen palvelukokonaisuus työttömille työnhakijoille, jotka tarvitsevat neuvontaa ja ohjausta työhön tai koulutukseen pääsyssä. Työllisyyspalveluiden kokonaisuudessa ovat edustettuina kaupungin sisäisinä toimijoina elinkeino-osasto, kasvatus ja koulutus, sosiaali- ja terveystoimi, kulttuuri ja vapaa-aika sekä ulkoisista sidosryhmistä TE-toimisto, Kela sekä erilaiset järjestötoimijat. Palvelukokonaisuus käsittää yli ja alle 30-vuotiaille eriytetyt TYP-palvelut, sekä alle 30-vuotiaille suunnatun kynnyksettömän Ohjaamo-toiminnan sekä uraohjauspalvelut.</p> <p>Stadin osaamiskeskus: Stadin osaamiskeskus yhdistää koulutuksen, opiskelunvalmiuksien tuen sekä työllistymisen palvelut helsinkiläisille aikuisille maahanmuuttajille tarjoten mm. osaamisen alkukartoituksen, työelämävalmennuksen sekä integroidun kieli- ja ammatillisen opetuksen palveluita.</p>
Ratkaistavia kysymyksiä 4	<p><i>Kotoajan ylittäneiden työttömien maahanmuuttajien esteet</i> Laki kotoutumisen edistämisestä nojautuu siihen, että maahan muuttanut kotoutumistoimenpiteiden tarpeessa oleva henkilö kotoutuu suunnitelmansa mukaisesti enintään kolmessa vuodessa (erityisten toimenpiteiden tarpeessa oleva enintään viidessä vuodessa). Valtaosa maahanmuuttajista saavuttaa tässä ajassa kotoutumissuunnitelman tavoitteet.</p> <p>Jos henkilöltä kuitenkin kotoajan jälkeen yhä uupuu riittävä suomen/ruotsin kielen taito sekä yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavat taidot, nykyinen palvelujärjestelmä tarjoaa vain vähän räätälöityjä väyliä työhön ja koulutukseen: kotoutujille suunnattuihin palveluihin ei ole enää oikeutta eivätkä työttömille työnhakijoille suunnatut TE-palvelut useinkaan ole riittäviä tai niissä vaadittava kielitaidon tai osaamisen lähtötaso on liian korkea. Valmiudet osallistua työmarkkinoille tai koulutukseen voivat monessa suhteessa olla yhtä heikot kuin maahantulon yhteydessä, jos kotoajan päättymisestä on kulunut huomattavan pitkä aika ja henkilö on ollut esimerkiksi olleet pitkään kotona kotihoidon tuella.</p>
Ratkaistavia kysymyksiä 5	<p><i>Epätarkoituksenmukainen ohjautuminen työttömyysetuuden saajaksi</i> Työttömyysetuuden saajiksi ohjautuu huomattava määrä henkilöitä, joille tarkoituksenmukaisempi etuus olisi ammatillinen kuntoutus tai eläkeratkaisu. Työllisyyspalveluiden vaikuttavuus ja läpivirtaus heikkenevät, mikäli palveluissa on suuri joukko paljon yksilöllistä ohjausta vaativia asiakkaita, joiden työkyky ei tosiasiallisesti mahdollista työllistymistä ja jota ei työllisyyspalveluissa voida oleellisesti kohottaa. Järjestelmän toimivuuden kannalta on oleellista, että asiakkuutta palvelussa ei määritä halu ohjata asiakas tietylle etuudelle vaan asiakkaan työ- ja toimintakykyyn perustuva palvelutarve.</p>

Helsingin kaupungin työllisyyspalvelut	
Lisätietoa	Ilkka Haahtela , 0401259887, ilkka.haahtela@hel.fi
Verkko-osoite	https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/yritykset/tyollisyys/ https://www.hel.fi/stadin-osaamiskeskus/fi
Toiminnan kuvaus	<p>Helsingin kaupungin työllisyyspalvelut: Monialainen palvelukokonaisuus työttömille työnhakijoille, jotka tarvitsevat neuvontaa ja ohjausta työhön tai koulutukseen pääsystä. Työllisyyspalveluiden kokonaisuudessa ovat edustettuina kaupungin sisäisinä toimijoina elinkeino-osasto, kasvatus ja koulutus, sosiaali- ja terveystoimi, kulttuuri ja vapaa-aika sekä ulkoisista sidosryhmistä TE-toimisto, Kela sekä erilaiset järjestötoimijat. Palvelukokonaisuus käsittää yli ja alle 30-vuotiaille eriytyneet TYP-palvelut, sekä alle 30-vuotiaille suunnatun kynnyksettömän Ohjaamo-toiminnan sekä uraohjauspalvelut.</p> <p>Stadin osaamiskeskus: Stadin osaamiskeskus yhdistää koulutuksen, opiskeluvalmiuksien tuen sekä työllistymisen palvelut helsinkiläisille aikuisille maahanmuuttajille tarjoten mm. osaamisen alkukartoituksen, työelämävalmennuksen sekä integroidun kieli- ja ammatillisen opetuksen palveluita.</p>
Ratkaistavia kysymyksiä 6	<p><i>Työttömyysetuudella aloitettavan yritystoiminnan mahdollistanut uudistus toteutettu epätarkoituksenmukaisesti</i></p> <p>Vuoden 2018 alusta lukien työttömän työnhakijan on ollut mahdollista perustaa yritys ja kokeilla yritystoimintaa työttömyysetuudella neljän kuukauden ajan. Tarkoituksena on ollut madaltaa yrittämisen kynnyksiä ja mahdollistaa sitä koskevat kokeilut starttirahaa matalammalla ja kevyemmällä kynnyksellä. Lain henki ei kuitenkaan tältä osin ole toteutunut, koska TE-toimisto ja Kela ovat edelleen velvollisia selvittämään työttömän työnhakijan yritystoiminnan luonnetta ja keskeyttämään päivärahan maksun täksi ajaksi. Näin yritystoimintaa kokeilevan toimeentulo työttömyysetuudella vaarantuu lain tarkoituksesta huolimatta. Sama selvityspyyntö toimitetaan myös neljän kuukauden jakson lopussa, ja tällöin riskinä voi olla, että yritystoiminta katsotaan päätoimiseksi siitäkin huolimatta, että henkilö on todennut yritystoimintansa kannattamattomaksi ja aikoo lopettaa sen. Nykyisellä toteutustavalla muutos ei luo erityisen kannustavaa väylää työttömyydestä yrittäjyyteen eikä tuo olennaista lisäarvoa starttirahan rinnalle.</p>
Ratkaistavia kysymyksiä 7	<p><i>Omaehtoisen opiskelun kannustavuuden heikkeneminen suhteessa muihin työllistymistä edistäviin palveluihin</i></p> <p>Työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun kulukorvaus poistui uusilta opiskelijoilta 1.1.2017 alkaen samalla, kun kulukorvaus säilyi muiden työllistymistä edistävien palveluiden osalta, mikä heikentää omaehtoisen opiskelun suhteellista houkuttelevuutta. Kulukorvauksen merkitys pienituloisen työnhakijan toimeentulossa voi olla niin suuri, että se ohjaa hänen käyttäytymistään epätarkoituksenmukaisella tavalla (esim. tutkinnon tai osatutkinnon sisältämien osaamisen hankkimisesta hyötyvä henkilö hakeutuu mieluummin esim. 6 kk työkokeiluun vaikkapa pienessä järjestössä, jossa tällaista osaamista ei voi saada).</p>

Rauman Seudun Katulähetys ry / nuorten syrjäytymisen estäminen	
Lisätietoa	Janne Rantala 0440684947 janne.rantala@rskl.fi
Verkko-osoite	rskl.fi
Toiminnan kuvaus	<p>Katulähetyksellä on palvelulupaus: Kaikki pääsevät mukaan – Kukaan ei tipu – Jokaiselle jatko mahdollisuus.</p> <p>Työmuotoja ovat erilaiset ryhmä- ja valmennuspalvelut, asumispalvelut, päihdetyö, etsivätyö, ohjaamo, kohtaamispaikka, nuorisotakuutalo, vanhustyö, vapaaehtoistyö ja lasten- ja nuorten harrastustoiminnat.</p> <p>Katulähetysten yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa kehittämää ja ylläpitämää Valo-valmennusta, jossa nuori voi suorittaa tutkinnon osan tekemällä oppien yhdistys kentällä toteutetaan koko Suomessa. Arvio on, että 600 nuorta suorittaa tänä vuonna tutkinnon osan, tulevaisuudessa määrä moninkertaistuu, kun toimintamalli vakiintuu.</p> <p>Nuorisotakuutalo on järjestölähtöinen toimintamalli, jossa nuoren kanssa toteutetaan annettua palvelulupausa. Nuorisotakuutalot toimivat Tampereella, Turussa, Helsingissä, Sastamalassa, Porissa ja Raumalla.</p> <p>Näiden yllä mainittujen työmuotojen kautta kohdataan eri puolilla Suomea tuhansia nuoria. Näistä kohtaamista on syntynyt käsitys nuorten syrjäytymisen syistä ja ongelmista.</p>
Ratkaistavia kysymyksiä	<p><u>Koulutus</u></p> <p>Tuhansia (5000-6000) nuoria jokaisesta ikäluokasta jää vaille toisen asteen koulutusta.</p> <p>Ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen.</p> <p>Nuorilla on jopa useita keskeytyneitä ammatillisia tutkintoja. Keskeytyminen tapahtuu usein tilanteessa, jossa nuoren ahdistus- ja masennusoireilu vaikeutuu tai sosiaalisissa suhteissa on haasteita. Tällöin opintojen jatkumisen turvaamiseksi keskeistä olisi nuoren tilanteen tunnistaminen ja opintojen mukauttaminen tilannetta vastaavaksi.</p> <p>Koulun keskeyttäneet nuoret jäävät helposti koko tukijärjestelmän ulkopuolelle. Kaikki pääsevät, mutta eivät pysy koulussa.</p> <p>Miten nuorten motivointi ja tukipalveluissa pysyminen varmistetaan?</p> <p><u>Velkaantuminen</u></p> <p>Velkaneuvonnan pitkät jonot ja velkaneuvontaan ei käytännössä mahdollista päästä, jos ei ole säännöllisiä palkkatuloja.</p> <p>Nuoret kertovat usein, että ulosottovelkoja on niin paljon, ettei "kannata" lähteä töihin, koska ulosoton jälkeen palkasta käteen jäävällä osuudella ei voi elää. Nuorilla kauhukuvia ja osin virheellistäkin tietoa ulosotosta ja yleisemmin velkojen maksusta. Mikäli velkaneuvontaan pääsisi myös työtön/kuntoutustuella oleva nuori, saisivat nuoret oikeaa tietoa asiasta ja tehtyä suunnitelman, miten velkoja maksetaan</p>

<p>takaisin, jos saa palkkatuloja. Tämä motivoisi lähtemään työelämään. (Helsingissä siis tehty jonojen takia linjaus, että jos ei ole tuloja, ei pääse neuvontaan).</p> <p>Suomessa on ulosotossa noin 500 000 henkilöä, vaikuttavuus on vielä suurempi, isän velat koskettavat koko perhettä. Kaikki talousongelmista kärsivät henkilöt eivät kuitenkaan ole ulosoton piirissä, lyhyillä lainaratkaisulla pyritään hoitamaan entisiä luottoja, kierre on valmis.</p> <p>Mitä toimintamalleja tulee kehittää nuorten velkaantumisen ehkäisemiseksi?</p> <p><u>Asuminen</u></p> <p>Meillä oli kaksi nuorta aikuista (täysi-ikäisiä siis), jotka asuivat vanhempiensa luona, mutta perhetilanne todella vaikea (väkivaltaa yms), molemmilla itsellään isoja haasteita ja toisella vielä akuutti huumeongelma. Helsingistä ei löytynyt mitään asumiseen liittyvää ratkaisua, työntekijämme veivät nuoret turvakotiin Lahteen (!), mistä myös molemmille löytyi omat asunnot.</p> <p>Nuorille moniongelmaisille mahdollistetaan vain parakkiasuminen, missä tukimahdollisuus on kerran viikossa tapahtuva kotikäynti.</p> <p>Asumisen asiat tulisi ottaa puheeksi kaikissa palveluissa, joissa nuoria kohdataan, myös työllisyys ja sosiaalipalveluissa. Tarvittaessa asunto ensin -periaatteen mukaisesti ratkaistaan ensin asuminen ja turvataan asumisen onnistuminen tukipalveluin. Tämä antaa pohjan muiden ongelmien (esim. huumeongelma) käsittelemiselle ja ratkaisemiselle.</p> <p>Pk-seudulle ja suurimpiin kasvukeskuksiin tarvitaan lisää kohtuuhintaisia pienvuokra, joissa nuorilla on vara asua, sekä lisäksi osalle nuorista aikuisista myös heidän tarpeisiin räätälöityjä monialaisesti tuotettuja palveluja. Muutto turvakotiin toiseen kaupunkiin on äärimmäinen ratkaisu, toki joskus perusteltu. Ensisijaisesti asunto tulee löytyä omalta kotiseudulta.</p> <p>Asumisen haasteet ovat erilaiset eri puolilla Suomea. Asumisen mahdollistaminen ja riittävän tuen saaminen pitäisi kuitenkin varmistaa.</p> <p>Miten asuminen ja riittävä tuki nuorille mahdollistetaan?</p>

Tampereen kaupunki Pirkanmaan työvoima- ja yrityspalvelujen alueellinen kokeilu ajalla 1.8.2017- 31.12.2018	
Lisätietoa	työllisyysjohtaja Regina Saari, regina.saari@tampere.fi p. 050-3469 603 Tampereen kaupunki, työllisyyspalvelut
Verkko-osoite	https://www.tampere.fi/tyo-ja-yrittaminen/tyollisyyspalvelut twitter: @treyollisyys facebook: Tampereen kaupungin työllisyyspalvelut
Toiminnan kuvaus	<p>Tampereen kaupunki johtaa 10 Pirkanmaan kunnan alueella työvoima- ja yrityspalvelujen alueellista kokeilua ajalla 1.8.2017 - 31.12.2018. Kokeilukuntia ovat Kangasala, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Punkalaidun, Sastamala, Tampere, Vesilahti, Ylöjärvi,</p> <p>Kokeilun aikana kokeilukuntien toimivalta on määritelty laissa julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen alueellisesta tarjoamisesta ja työelämäkokeilua koskevasta kokeilusta (10.7.2017/505). Tässä laissa säädetään määräaikaisesta kokeilusta, jonka aikana kunnat osittain vastaavat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettujen julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden tarjoamisesta. Kunnilla on kokeilun aikana toimivalta tuottaa TE-toimiston lakisääteisiä työvoima- ja yrityspalveluja kunnasta käsin sekä päästä työhallinnon asiakastietojärjestelmään.</p> <p>Pirkanmaan kokeilun kohderyhmänä ovat Kelan työttömyysetuutta saavat työttömät työnhakijat. Kohderyhmä on n. 60 % koko Pirkanmaan maakunnan työttömistä työnhakijoista. Pirkanmaan kokeilun asiakasmäärä on n. 25 000. Vuonna 2018 kokeilussa on ollut 10/2018 mennessä 32 500 asiakasta.</p> <p>Kokeilun aikana kunnat ovat voineet tarjota samasta organisaatiosta kohderyhmän työnhakija asiakkaille heidän tarpeidensa mukaiset TE-palvelut, kuntien työllisyyspalvelut, elinkeinopalvelut, sosiaali- ja terveystyöpalvelut, keskeiset TE-toimiston ja kuntien kotouttamispalvelut sekä merkittävässä määrin myös koulutuspalveluja (reformi), Myös nuorisopalvelut ja vapaa-ajanpalvelut ovat käytettävissä.</p>
Ratkaistavia kysymyksiä	<p>Tämä ratkaistava kysymys koskee suomalaista palvelu- ja kuntoutusjärjestelmää sekä siihen liittyvää etuusjärjestelmää.</p> <p>Palvelu- ja kuntoutusjärjestelmää kuvaa hyvin eri ministeriöiden ja asiantuntijatahojen keskinäisen kokonaisvastuun ja kokonaisuuden johtamisen puute. Puute näkyy eri toimijoiden työssä asiakaspalvelussa niin, että oikeastaan millään määritellyllä taholla ei ole kokonaisvastuuta esim. monialaista tukea tai pitkiä eri toimijoiden välisiä palveluketjuja tarvitsevien asiakkaiden palveluista. Järjestelmä on sirpaleinen.</p> <p>Suomalainen työllisyyspalvelujärjestelmä, sosiaali- ja terveystyöpalvelujärjestelmä sekä kuntoutusjärjestelmä (ammattillinen, lääkinnällinen, pedagoginen ja sosiaalinen kuntoutus) on palveluineen ja etuuksineen kokonaisuutena hallittavana erittäin vaikeaselkoinen, kompleksinen usean eri hallinnonalan lainsäädännöllä rakentuva kokonaisuus. Järjestelmän kokonaishallinta ja tuntemus on äärimmäisen haasteellista jo pelkästään palvelu- ja kuntoutusjärjestelmän eri päättäjille ja asiantuntijoille - puhumattakaan esim. monialaista tukea tarvitsevista asiakkaista, jotka eivät pysty</p>

hahmottamaan, mitkä palvelut ja etuudet heillä olisi kulloisessakin tilanteessa tarkoituksenmukaisesti käytettävissä.

Eri palvelujen sähköisen palvelun lisääminen ja siihen usein liittyvän kasvokkain tapahtuvan neuvonnan jatkuva vähentäminen haastaa tilannetta entisestään. Kaikilla asiakkailla ei ole digipalvelujen käyttötaitoa tai palvelujen käyttömahdollisuutta. Vaikeaselkoinen palvelu- ja kuntoutusjärjestelmä, josta ei saa tapaamisaikoja tai asiakkaalla ei ole voimavaroja hakea tarvitsemaansa kokonaisvaltaista, organisaatorajat ylittävää ohjausta tilanteeseensa, pudottaa osan asiakkaista kokonaan palvelu- ja kuntoutusjärjestelmän ulkopuolelle. Esim. työttömyysturvaan sidottu TE-palvelujen digitaalinen palvelujärjestelmä aktivointivelvoitteineen ja siihen liittyvin hallinnollisin toimin on monelle haasteellisessa työllisyystilanteessa olevalle asiakkaalle mahdoton käyttää.

Lainsäädännössä asiakkaan palveluvastuu ja palvelut määrittyvät usein asiakkaalle kulloinkin maksettavan etuuden mukaan. Etuuden kautta määrittyvät suurimmaksi osaksi ne palvelut, joihin asiakkaat ovat oikeutettuja/velvoitettuja (työttömyysetuus/työllisyyspalvelut, toimeentulotuki/sosiaalipalvelut, sairauspäiväraha/kuntoutustarvearviot jne.) Etuus määrittää sen vastuutahon, joka palvelut ko. tilanteessa ensisijaisesti järjestää. Etuuden saamiseen liittyy palveluihin liittyviä asiakkaiden oikeuksia ja velvollisuuksia. Toimijoilla on erilaisia näkemyksiä asiakkaiden tarpeista. Osa toimijoista asettaa ensisijaiseksi tavoitteeksi asiakkaan ohjaamisen ensisijaisen toimeentulon piiriin ja osa asiantuntijoista taas asiakkaan palvelutarpeeseen perustuviin palveluihin. Yhteiset tavoitteet puuttuvat ja ne ovat usein myös ristiriitaisia.

Muutaman viimeisen vuosikymmenen aikana etuuden maksamiseen liittyvät eri toimijoiden roolit ja velvollisuudet ovat pysyneet suhteellisen samoina. Samaan aikaan etuuden rinnalla tarjottavien palvelujen määrä on merkittävästi vähentynyt. Etuuksilta pois pääseminen esim. kohti työtä tai kuntoutusta on vaikeutunut. Rahoitusta on löytynyt kyllä passiivisiin perusetuuksiin, mutta ei niinkään niihin palveluihin, joiden avulla asiakkaat pääsisivät tilanteestaan eteenpäin - pois näiltä etuuksilta.

Muutama etuuteen liittyvä kysymys ongelman ratkaisijoille, kuntouttaako etuus? :

1. Miten ns. ensisijaisen etuuden piiriin sosiaalipalveluista ohjattu työ- ja toimintakyvyn vakavista puutteista kärsivä sosiaalisen kuntoutuksen tarpeessa oleva henkilö, jolla ei ole mahdollisuuksia työllistyä tai osallistua työllistymistä edistäviin toimiin kuntoutuu, kun hänet ohjataan työttömyysetuuden ja työvoimapalvelujen piiriin?
2. Miten työ- ja toimintakyvytön asiakas selviää työvoimahallinnon jatkuvasti kiristyvistä aktivointipolitiikasta putoamatta karenskien kautta ennen pitkää toimeentulon kanssa umpikujaan?
3. Kuntoutuuko mielenterveysongelmista kärsivä nuori Kelan kuntoutustuella kotona ilman riittäviä kuntoutus ja mielenterveyspalveluja?
4. Kun koululaiselle kirjoitetaan sairausloma, mistä hän on sairauslomalla, elämästäkö?
5. Kun päihdeongelmainen henkilö saadaan ohjattua työkyvyttömyyseläkkeelle ja ohjattua näin pois esim. työttömyysetuuden ja toimeentulotuen piiristä ja näin usein myös näihin liittyvästä palvelujärjestelmästä, hoituuiko hänen ongelmansa etuudella ilman palveluja, vai edistetäänkö tällä jopa hänen nopeampaa kuolemaansa?

6. Miten 300 päivää sairauspäivärahaa saanut työ- ja toimintakyvyn vakavista puutteista kärsivä ihminen muuttuu yllättäen työkykyiseksi ja ohjataan työnhakuun TE-toimistoon, hänen odottaessaan päätöstä kuntoutustuesta tai työkyvyttömyyseläkkeestä? Sinne hänet lain mukaan ohjataan.
7. Miten ammatillisista opinnoista juuri ja juuri tutkinnon saanut nuori työllistyy koulutuksen jälkeen siirtymällä TE-palvelujen asiakkaaksi?
8. Miten Suomessa on taloudellisesti varaa kouluttaa opintososiaalisin etuuksin ihmisiä aloille, joiden työllisyysnäkyvät ovat pitkälläkin aikavälillä erittäin huonot?

Nämä em. etuusasiat ovat palvelu- ja kuntoutusjärjestelmässämme esiintyviä hyvin tavallisia esimerkkejä.

Palvelu- ja kuntoutusjärjestelmässä on syntynyt tilanne, että palvelujen henkilöstömitoitusten ja palvelujen rahoituksen puutteessa asiakkaat ohjataan toisen tahon etuuksien piiriin palveluvastuun siirtämiseksi toiselle taholle. Pussinperänä vaikuttaa olevan TE-toimisto ja työttömyysetuus. Onko työttömyysetuudesta tullut kansalaispalkka? Asiakkaan palvelujen tarvetta ei aina määritä hänen todellinen palvelujen tarpeensa, vaan saatavilla oleva etuus, johon hänet voidaan ohjata ja näin vapautua pahimmassa tapauksessa omasta palveluvastuusta. Syntyy osaoptimointia?

Lainsäädäntöön kirjoitetaan viranomaisia velvoittavia varsin laadukkailta kuulostavia asioita: palvelusuunnitelma, kuntoutussuunnitelma, työllistymissuunnitelma. Nämä määritetään tarkkoine sisältövaatimuksineen. Arjessa toimivat eri asiantuntijat tietävät hyvin, ettei näitä kirjauksia ole mahdollista toteuttaa nykyisin resurssein, kun ei aina ole mahdollisuutta kontaktoida kaikkia asiakkaitakaan. Onko Te-palvelujen mitattavaksi tavoitteeksi asetettu määräaikaishaastattelujen suorittaminen väline vai tavoite? Mitä sillä saavutetaan, jos se hoidetaan lain kirjaimen täyttämiseksi ja tulostavoitteiden saavuttamiseksi esim. tekstiviestillä, henkilöstöresurssien ollessa riittämättömät muuhun palveluun?

Palvelu- ja kuntoutusjärjestelmän toimimattomuutta on vuosia korjattu lähinnä täydentävillä palveluilla, uusilla innovaatioilla (ohjaamot, etsivä nuorisotyö, kasvupalvelut... uusia syntyy koko ajan). Nämä ovat sinällään hyvää tarkoittavia palveluja, mutta tekevät palvelujärjestelmästä entistä sekavamman niin asiantuntijoille kuin asiakkaillekin. Tässä ”paikka paikan päälle”-järjestelmässä asiakkaiden on entistä haasteellisempi ymmärtää, missä hänen oikeastaan kuuluisi asioida ja mistä hän saa palvelutarpeidensa mukaiset palvelut ja etuudet. Pahimmassa tapauksessa käy niin, että uudet korjaavaksi kehitetyt palvelut ja hankkeet ryhtyvät tuottamaan omana toimintanaan myös muiden toimijoiden resurssivajeesta ontuvia palveluja esim. erillisrahoituksen turvin sen sijaan, että asiakkaat ohjattaisiin olemassa olevan palvelujärjestelmän piiriin ja rahoitettaisiin niitä riittävästi. Tuleva työttömyysetuusjärjestelmäkin on saamassa ehkä yhden lisätason lisää: kasvupalvelujen tuottaja ilmoittaa jatkossa mm. asiakkaan ns. rikkeet Te-toimistolle, joka tekee lausunnon, jonka pohjalta etuuden maksaa kassa tai Kela. Entä, kun prosessi menee pieleen. Mistä prosessin osalta asiakas valittaa? Tätä on asiakkaan vaikea hahmottaa. Järjestelmään syntyy koko ajan uutta, mutta mitään ei oikeastaan oteta lopulta pois.

Osallisuus on syrjäytymisen vastakohta. Jokaisella ihmisellä on perustarpeena olla osallisena yhteiskunnassa oman työ- ja toimintakykynsä mukaan. Tämä tarve on myös etuuksilla olevilla asiakkailla. Ei se, että asiakas saadaan ohjattua pois palvelu- ja kuntoutusjärjestelmiin liittyvästä etuudesta poista sitä, että hänellä olisi esim.

osallisuuteen liittyviä tarpeita tai muita tarpeita palvelu- ja kuntoutusjärjestelmässä. Nykyinen etuspainotteinen palvelujärjestelmä määriteltyine palveluvastuineen ja puuttellisine palveluresurssoineineen ei vastaa enää nykypäivän tarpeeseen. Ihmisiä syrjäytyy koko ajan lisää, ja heitä putoaa palvelu- ja kuntoutusjärjestelmän ulkopuolelle, myös siksi, että he eivät osaa, kykene tai yksinkertaisesti esim. etäisyyksistä johtuen pystyä asioimaan eri palveluissa ilman järjestelmään liittyvää ohjausta ja neuvontaa. Ja aina ei siitäkään huolimatta.

Tarvitaanko meillä kaikki nämä nykyiset etuudet ja niihin liittyvät palveluvastuut? Esim: sairauspäiväraha, työmarkkinatuki, peruspäiväraha, toimeentulotuki? Jos etuuksia olisi vain yksi, loppuisiko palveluvastuiden siirto taholta toiselle? Mikä vaikutus tällä olisi eri toimijoiden etuuksien myöntämiseen ja epäämiseen liittyvään valtavaan byrokraatiaan? Auttaisiko tämä eri palvelujen järjestäjiä asiakkaiden siirtelyjen sijaan keskittymään asiakkaiden palvelutarpeiden mukaisten palvelujen tunnistamiseen, järjestämiseen / tuottamiseen ja vapauttaisiko tämä myös rahaa ja muita resursseja itse palveluihin?

Tulisiko etuuden sisältää kannustava osallisuutta lisäävä lisäosa, tilanteessa, jossa työllistymiskynnys ei ylity ja joka kannustaisi asiakkaita osallistumaan kykyjensä mukaan työllistymistä edistävään toimintaan tai muuhun yhteiskunnan toimintaan, jos em. ei ole mahdollista.

Tulisiko palvelujärjestelmää paremminkin selkiyttää kuin rikastaa? Tulisiko rakentaa monialaiseen yhteistyöhön kokonaan uudenlainen, etuusvastuista riippumaton, monien uusien lisätoimintojen paikkaama mallin sijaan?